

Drošības pārvaldības ieviešanas pieredze publiskā sektora iestādē

Arnis Vārslavs

Profesionālā pieredze

- 1) Akadēmiskā : 25 gadi dažādās augstskolās – IT, informācijas drošība
 - Darbs ar audienci, nepieciešamība izklāstīt materiālu klausītājam saprotamā veidā
- 2) Profesionālā IT : 30 gadi ar IT tehnoloģijām , IT struktūru veidotājs, vadītājs, konsultācijas
 - Izaugsme kopā ar tehnoloģijām to praktiskā pielietojumā (spēja ieraudzīt un risināt problēmas)
- 3) Profesionālā biznesa : 20 gadi biznesa sfērās, saistītās ar IT
 - Skats no lietotāja , ražotāja, pārdevēja skatu punkta
- 4) Informācijas drošība : 20 gadi sākot «papīru kārtošanas» līdz izmeklēšanai, analīzei un liecināšanām tiesās...

25 gadi privātais sektors <> 2 gadi publiskais sektors

Saistošie normatīvie akti

Privātais sektors

Fizisko personu datu aizsardzības likums

MK 30.01.2001 noteikumi Nr 40. «Personas datu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības»

MK 15.05.2015 noteikumi Nr. 216 «Kārtība, kādā sagatavo un iesniedz personas datu apstrādes atbilstības novērtējumu»

Krimināllikums

Speciālie korporatīvie likumi – piem. Kredītiestāžu likums

Speciālie uzraugošo institūciju izdotie normatīvie akti – FKTK IT drošības noteikumi utt

Speciālie korporatīvie likumi – piem.
Kredītiestāžu likums

Speciālie uzraugošo institūciju izdotie
normatīvie akti – FKTK IT drošības noteikumi
utt

Publiskais sektors

Informācijas tehnoloģiju drošības likums

MK 04.08.2015 noteikumi Nr. 442 «Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām»

MK 01.02.2011 noteikumi Nr.100 „Informācijas tehnoloģiju kritiskās infrastruktūras drošības pasākumu plānošanas un īstenošanas kārtība”

Valsts informāciju sistēmu likums

MK 15.10.2005 noteikumi Nr. 764 «Valsts informāciju sistēmu vispārējās tehniskās prasības»

Pārvaldāmie resursi , ierobežojumi

Privātais sektors

Atļauts viss, kas nav aizliegts

IT kā instruments konkrēta mērķa sasniegšanai

Bizness nosaka

- mērķi
- veidu, kā sasniegt (procedūras)
- KPI (izmērāmus kvalitātes kritērijus)

Mērķis ir DINAMISKS !

Procedūras ir DINAMISKAS (procesa kvalitātes uzlabojamības nepārtrauktība)

Konstants bizness ir «miris» bizness

Izmaiņu ieviešana un attīstība ir biznesa nepieciešamība !

Publiskais sektors

Aizliegts viss, kas nav atļauts (ar normatīvajiem aktiem)

IT kā instruments labākas pārvaldības realizācijai, kur pārvaldība ir noteikta ar likuma normām

Pēc idejas pārvaldība var tikt realizēta BEZ IT , izmantojot tikai «papīra» tehnoloģiju

Mērķis un procedūras ir konstantas !

Izmaiņu ieviešana procesā (līdz ar to likumdošanas aktos) ir ļoti sarežģīts un laikietilpīgs pasākums

Investīcijas tehnoloģijā ir vienreizējs pasākums, ieviešot konkrēto procesu vai rīku!

Vēsturiskā bagāža

Privātais sektors

Atļauts viss, kas nav aizliegts

Izmaiņu ieviešana un attīstība ir biznesa nepieciešamība !

Ir jānodrošina daudzu **paralēlu sistēmu** attīstības un ekspluatācijas pārvaldība

Primārais ir pārmaiņu pārvaldības uzdevums

Dokumentācija veidojas kā pārvaldības dokumentācija (kopīga visām sistēmām)
+atsevišķām sistēmām
veltītas komponentes !!

Publiskais sektors

Aizliegts viss, kas nav atļauts (ar normatīvajiem aktiem)

Investīcijas tehnoloģijā ir vienreizējs pasākums, ieviešot konkrēto procesu vai rīku!

Ir jānodrošina:

- dažu sistēmu **pieņemšana** ekspluatācijā
- vairāku paralēlu **sistēmu ekspluatācijas pārvaldība**

Primārais ir ekspluatācijas uzdevums

Dokumentācija veidojas kā sistēmām līdzīgai nākošās dokumentācijas bibliotēka !!

Vēsturiskā bagāža

Privātais sektors

Atļauts viss, kas nav aizliegts

Ir jānodrošina daudzu paralēlu sistēmu attīstības un ekspluatācijas pārvaldība

Primārais ir pārmaiņu pārvaldības uzdevums

Dokumentācija veidojas kā pārvaldības dokumentācija (kopīga visām sistēmām) + atsevišķām sistēmām veltītas komponentes !!

Publiskais sektors

Aizliegts viss, kas nav atļauts (ar normatīvajiem aktiem)

6

Ir jānodrošina:

- dažu sistēmu pieņemšana ekspluatācijā
- vairāku paralēlu sistēmu ekspluatācijas pārvaldība

Primārais ir ekspluatācijas uzdevums

Dokumentācija veidojas kā sistēmām līdzī nākošās dokumentācijas bibliotēka !!

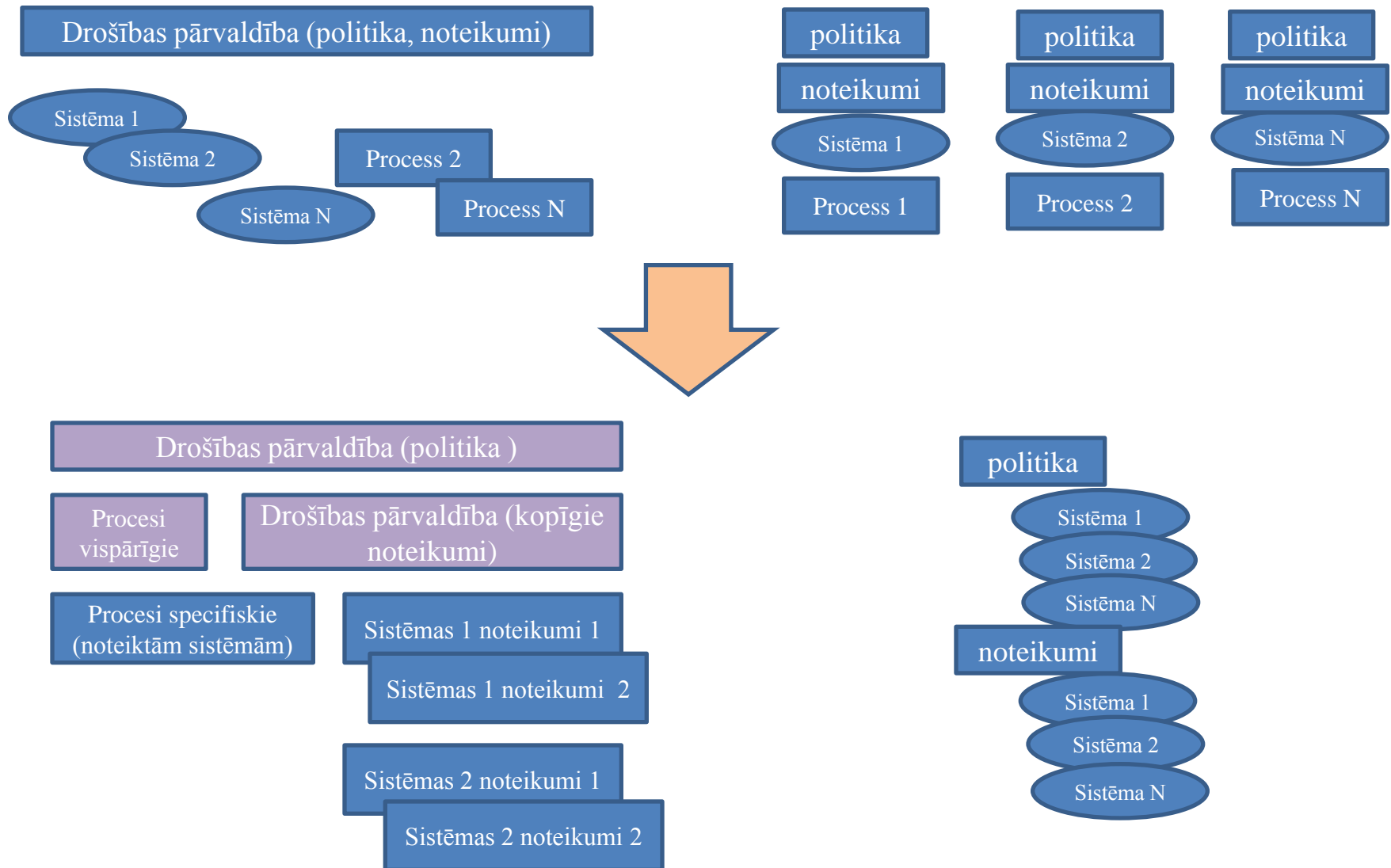
Informācijas drošība ir organizējama un pārvaldāma **konceptuāli vienoti** (ISO 2700x) ...

Vēsturiskā bagāža

Privātais sektors

Informācijas drošība ir organizējama un pārvaldāma konceptuāli vienoti (ISO 2700x) ...

Publiskais sektors

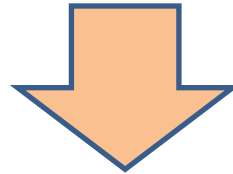

Vēsturiskā bagāža

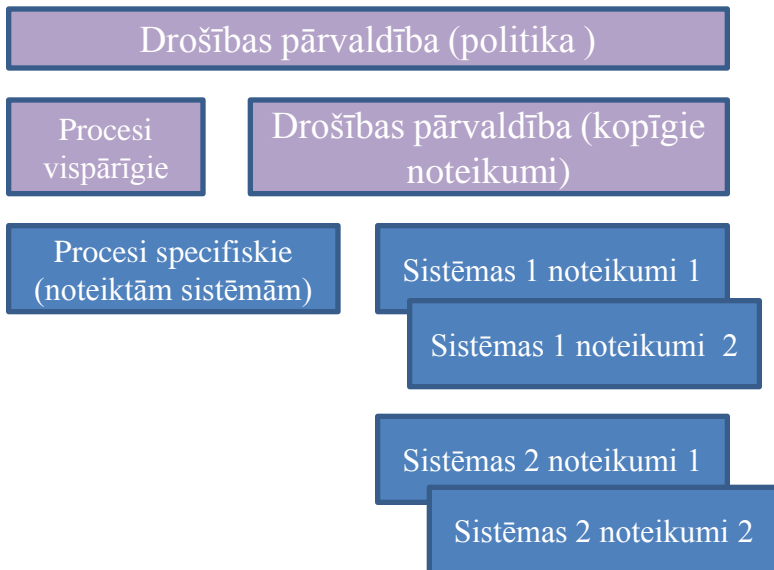
Privātais sektors

Publiskais sektors

Informācijas drošība ir organizējama un pārvaldāma konceptuāli vienoti (ISO 2700x) ...

Lai pārvaldība «strādātu un tiktu realizēta»
nedrīkstam pazaudēt pārskatāmību un savstarpējo sasaisti !

Atceramies, ka

- iekšējiem normatīvajiem aktiem var būt pielikumi vai norādes uz citiem normatīvajiem aktiem !
- Izveidojam normatīvo aktu (noteikumus) un ar vadītāju rīkojumu «sasienam kopā» konkrētu sistēmu sarakstu ar noteikumu paketi (sistēmas VAR «nepārskaitīt» pašos noteikumos)

Pārvaldāmie resursi : darbinieki

Darbinieks kā resurss

- Izpildītāja lomā

Darbu izpilde:

- Spēja pildīt uzdevumu
 - darbinieks kā eksperts (darbinieka prasmes, kompetence, pieredze)
- spēja pārvarēt nestandarta situācijas (spēja pieņemt lēmumu, uzņemties atbildību)

Darbinieks kā resurss

- Vadītāja lomā

Darbu izpilde:

- spēja uzņemties atbildību,
- spēja aizstāvēt savu viedokli , spēja pārliecināt
- griba un prasme veikt deleģēšanu,
- spēja kontrolēt izpildīto

Pārvaldāmie resursi, atbildība

Darbinieks kā resurss

- Izpildītāja lomā

Darbu izpilde:

- Spēja pildīt uzdevumu
 - darbinieks kā eksperts (darbinieka prasmes, kompetence, pieredze)
- spēja pārvarēt nestandarta situācijas (spēja pieņemt lēmumu, uzņemties atbildību)

Privātais sektors

Ir pieļaujamas darbinieku kļūdas

Vadītājs deleģē savus pienākumus, veidojot komandu !

Darbinieks kā resurss

- Vadītāja lomā

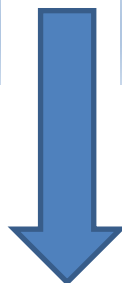
Darbu izpilde:

- spēja uzņemties atbildību,
- spēja aizstāvēt savu viedokli , spēja pārliecināt
- griba un prasme veikt deleģēšanu,
- spēja kontrolēt izpildīto

Publiskais sektors

Kļūdas nav pieļaujamas

Vadītājs kontrolē darbinieku darbību, kā KPI izmantojot normatīvo bāzi !

Pārvaldāmie resursi , atbildība

Privātais sektors

Ir pieļaujamas darbinieku kļūdas

Vadītājs deleģē savus pienākumus,
veidojot komandu !

Lēmumi tiek pieņemti un
realizēti komandas
(darba grupas) ietvaros

Komandas locekļu aizvietojamība

Komanda nejūt kāda darbinieka
iztrūkumu, elastīgi reaģē uz
darbinieku pieejamību

Publiskais sektors

Kļūdas nav pieļaujamas

Vadītājs kontrolē darbinieku darbību, kā KPI
izmantojot normatīvo bāzi !

Lēmumi tiek pieņemti vai nu vadītāja līmenī vai
koleģiāli, realizēti , ja apstiprina augstākā vadība

N-tie saskaņojumi + paraksts → **laiks**

Neaizvietojamu ekspertu komanda

Jebkura saslimšana vai
atvaļinājums «izsit» no termiņiem

«Risinājums» -ārpakalpojums !

Pārvaldāmie resursi, atbildība

Publiskais sektors

«Risinājums» -ārpakalpojums!

Ārpakalpojumu problemātika

- izstrāde un izmaiņas (strikta fiksācija, ko īsti gribam: ko darīt, ja tomēr mainās normatīvie akti, vēl lielāka neskaidrība, ja pasūtījums tiek veikts, kamēr normatīvais akts nav pieņemts (nav izgājis saskaņošanas ciklu !)
- uzturēšanas posms :
 - piekļuve produkcijas videi – klātienēs, attālinātā
 - piekļuve produkcijas datiem – to anonimizācija, depersonalizācija (skatīt informācijas klasifikācija «Informācijas atklātības likums» (ierobežotas pieejamības informācija)
- Datu glabāšanas ārpakalpojums – vai ir pieļaujams ?
 - pieejamība – atkarība no sakaru kanāliem
 - konfidencialitāte – nodalām «neizdodamo daļu» (atslēgas) no «izdodamās» – šifrēti dati

Pārvaldāmie resursi, atbildība

Valsts vai pašvaldību institūcija

Iestādes vadītājs

Valsts un pašvaldību institūciju informācijas tehnoloģiju drošības pārvaldību nodrošina katras attiecīgās institūcijas vadītājs.

Institūcijas vadītājs savā pārziņā esošām sistēmām pilda Fizisko personu likumā noteiktās «pārziņa» pienākumus

Atbildīgā persona

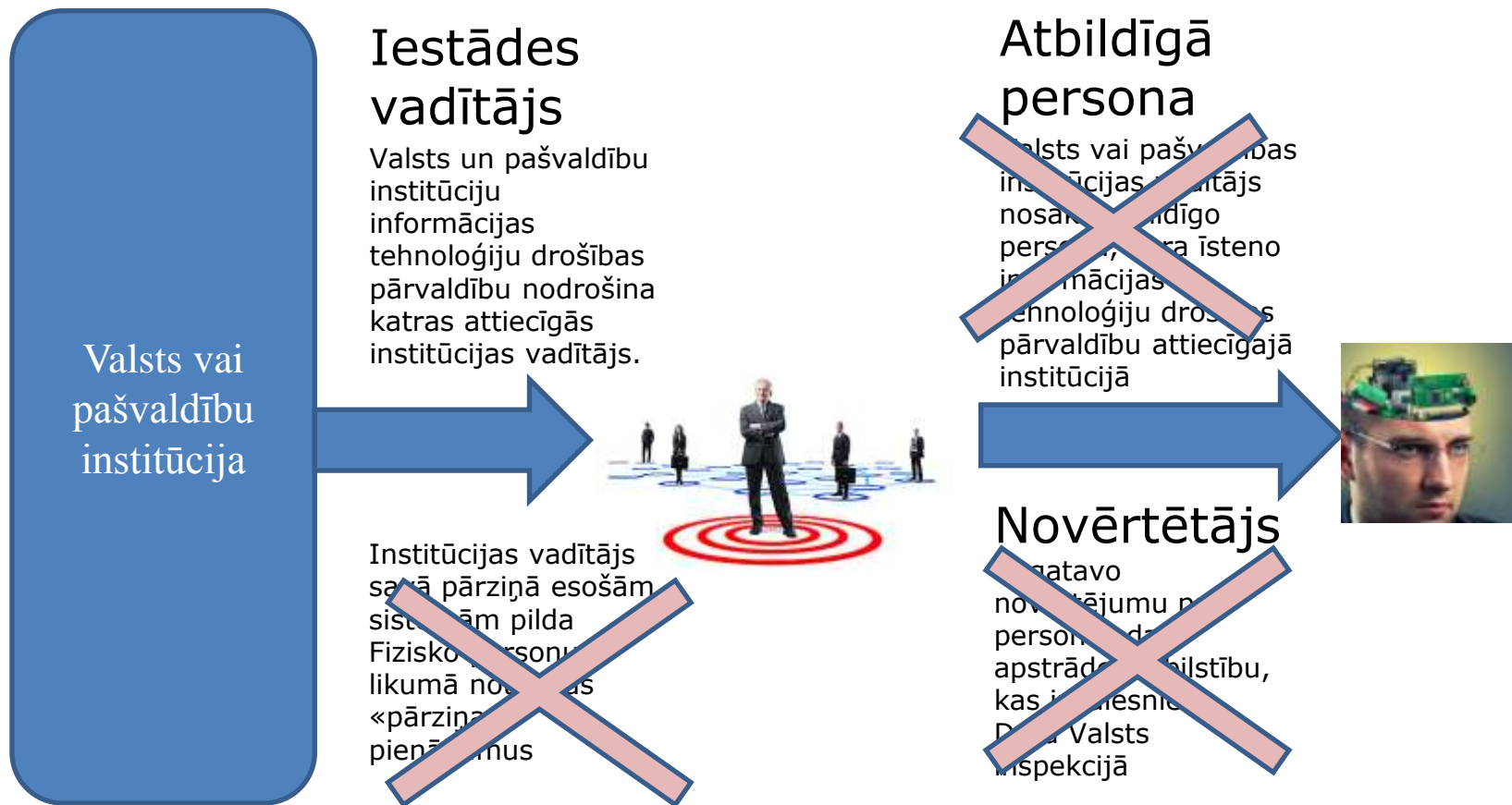
Valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājs nosaka atbildīgo personu, kura īsteno informācijas tehnoloģiju drošības pārvaldību attiecīgajā institūcijā

Novērtētājs

Sagatavo novērtējumu par personas datu apstrādes atbilstību, kas ir jāiesniedz Datu Valsts inspekcijā

Pārvaldāmie resursi , atbildība

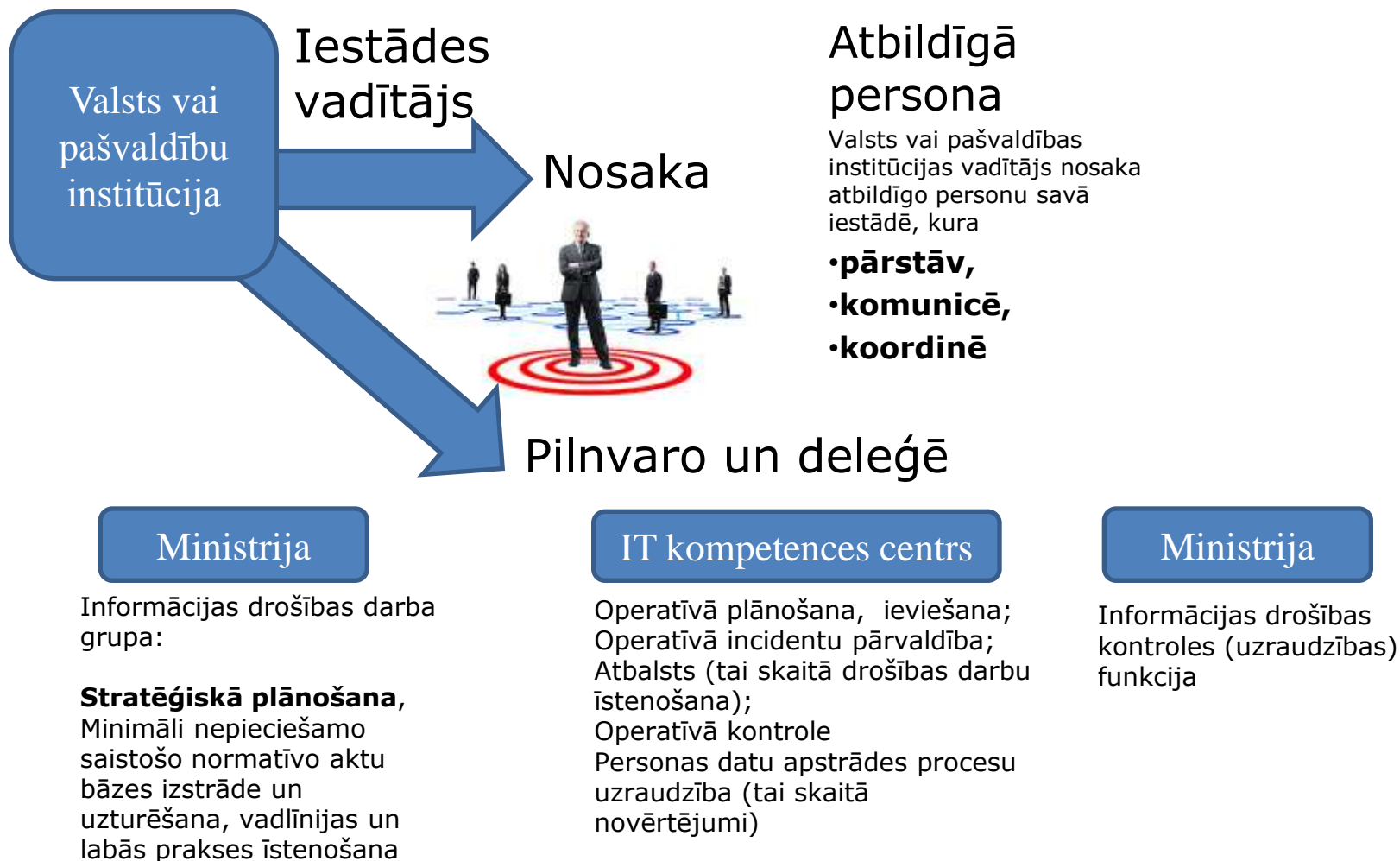
Reālā situācija – personu neesamība ar atbilstošām kompetencēm:

Informācijas drošības vadītājs - profesijas standarts, kods 1330 09

personas datu aizsardzības speciālists vai persona, kurai ir zināšanas personas datu aizsardzības jomā un kurai ir vismaz viena gada pieredze personas datu aizsardzības vai informācijas tehnoloģiju drošībā

Pārvaldāmie resursi , atbildība

Loma nevis amats !!

Reālā situācija – personu neesamība ar atbilstošām kompetencēm:

Informācijas drošības vadītājs - profesijas standarts, kods 1330.09

personas datu aizsardzības speciālists vai persona, kurai ir zināšanas personas datu aizsardzības jomā un kurai ir vismaz viena gada pieredze personas datu aizsardzības vai informācijas tehnoloģiju drošībā

Atbildīgās personas (loma kā pienākumu kopa) «sadalīšana»:

- konkrētās iestādes pārstāvniecība (paliek iestādē)
- drošības pārvaldība (normatīvie akti) - uz ministriju
- drošības pārvaldība (praktiskā) – uz IT kompetences centru
- drošības uzraudzība (kontrolē) – uz ministriju

Vispārīgā datu aizsardzības regula - Ar 2017. gadu katrā publiskā sektora iestādē būs nepieciešams Fizisko personu datu aizsardzības speciālists/inspektors (sertificēts)

Terminoloģijas radītās sekas

- Pārzinis, turētājs – normatīvajos aktos noteiktas kā juridiskās personas
- Juridiskās personas personalizācija notiek caur tās vadītāju
- Procedūras/noteikumi pieprasa personalizēt darbību veicējus

- Pārziņa personalizētājs – informācijas resursu valdītājs
- Turētāja personalizētājs – tehnisko resursu valdītājs

Terminoloģijas radītās sekas

- Aģentūras informācijas sistēmas (turpmāk - **Aģentūras IS**) – **Aģentūras pārziņā** esošo valsts informācijas sistēmu, atsevišķu informācijas sistēmu un apakšsistēmu, kā arī Aģentūras darba telpās vai ārpuskalpojumu sniedzēju telpās izmitināto datņu, datu, e-pasta, Web un citu serveru informācijas un tehnisko resursu apvienība, kuras ietvaros tiek uzturēti Aģentūras pārziņā esošie informācijas resursi un nodrošināta to drošība
- IS pārzinis – **Aģentūra (AV: kā juridiskā persona)**, kas organizē un vada Aģentūras IS darbību
- IS turētājs — **Aģentūra (AV: kā juridiskā persona !)** vai tās pilnvarota institūcija, kas uztur Aģentūras IS informācijas un tehnisko resursu funkcionalitāti un nodrošina informācijas apriti
- IR valdītājs – Aģentūras darbinieks, kas ir atbildīgs par vienu vai vairākiem darbības procesiem organizācijā un par informācijas sistēmu (-ām), kas uztur šo(s) procesu(s).
- IS aizbildnis – darbinieks, kurš pilda IR vai TR valdītāja pienākumus pret viņa pārziņā nodoto IS resursu (resursiem) vai tā daļu (daļām)

Apmācība – klātiene vai neklātiene ?

Pages / VRAA Informācijas tehnoloģijas Home / Informācijas drošības pārvaldība

Normatīvie akti informācijas drošībā un pārvaldībā

Created by Anis Vālnieks, last modified on Nov 24, 2015

Normatīvie akti

01 - Eiropas Savienības materiāli 02 - Latvija 03 - Valsts aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) un CERT.LV 04 - Valsts reģionālās attīstības aģentūra (VRAA)

Vispārējās normas

Likuma	Ministru kabineta noteikumi	Spēkā no	Komentāri
Informācijas tehnoloģiju drošības likums			
	Nr. 442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām"	04.08.2015	aktiņš spēkā saušķējums MK noteikumos 765
	Nr. 100 "Informācijas tehnoloģiju kritiskās infrastruktūras drošības pasākumu plānošanas un īstenošanas kārtība"	16.02.2011	
	Nr. 496 "Kritiskās infrastruktūras, tajā skaitā Eiropas kritiskās infrastruktūras, apzināšanas un drošības pasākumu plānošanas un īstenošanas kārtība"	19.06.2010	2015.09 VSS tiek gatavotas izmaiņas
Valsts informācijas sistēmu likums			
	Nr. 764 "Valsts informācijas sistēmu vispārējās tehniskās prasības"	15.10.2005	
	Nr. 421 "Valsts informācijas sistēmu savietojību un integrēto valsts informācijas sistēmu aizsardzības prasības"	27.06.2012	pielūgta izmaiņas 07.03.2014
	Nr. 572 "Valsts informācijas sistēmu reģistrācijas noteikumi"	05.08.2005	
	Nr. 71 "Valsts informācijas sistēmu atbilstības projektu uzraudzības kārtība"	28.01.2006	

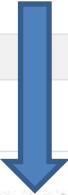
Speciālās normas

Likuma	Ministru kabineta noteikumi	Spēkā no	Komentāri
	Nr. 471 "Parakstu vākšanas līdzsaites sistēmu drošības un tehniskās prasības"	01.01.2015	22.10.2015 VSS skafijas izmaiņas MK noteikumos
Fizisko personu datu aizsardzības likums			
	Nr. 40 "Personas datu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības"	03.02.2001	
	Nr. 216 "Kārtība, kādā sagatavo un iesniedz personas datu apstrādes atbilstības novērtējumu"	15.05.2015	
	Nr. 634 "Noteikumi par personas datu nodošanas līgumu obligātā ietvariem nosacījumiem"	19.05.2011	
	Nr. 89 "Personas datu aizsardzības speciālistu apliecinātu kārtība"	09.02.2008	
	Nr. 813 "Noteikumi par personas datu apstrādes reģistrācijas un Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu reģistrācijas valsts nodevu"	05.12.2007	
	Nr. 573 "Noteikumi par personas datu apstrādes reģistrācijas iesnieguma, iesnieguma par izmaiņu izstrādāto personas datu apstrādi un iesnieguma par personas datu apstrādes izslēgšanu no personas datu apstrādes reģistra veidlapu paraugiem"	01.09.2007	
	Nr. 572 "Noteikumi par personas datu aizsardzības speciālistu reģistrācijas iesnieguma un iesnieguma par personas datu aizsardzības speciālistu izslēgšanu no Datu valsts inspekcijas reģistra veidlapu paraugiem"	01.09.2007	

Apmācība – klātiene un neklātiene

04 - Valsts reģionālās attīstības aģentūra (VRAA)

Created by Amis Vārslavs, last modified on Apr 11, 2016

Grupa	Pamatredakcija (PDF)	izmaiņas	Aktuālā konsolidētā redakcija (Word)	Vadlīnijas un komentāri
Informācijas drošības politika	IS_drosibas_politika 19.09.2014	izmaiņas 01	IS_drosibas_politika 11.12.2014	IS drošības politika - komentāri
Noteikumi	IS drosibas noteikumi 19 09 2014		IS_drosibas noteikumi 19 09.2014	 <p>IS drošības politika - komentāri</p> <p>Created by Amis Vārslavs, last modified on Oct 08, 2015</p> <p>Informācijas drošības pārvaldības aktuālie standarti (ISO 2700x) paredz pārvaldības procesus organizēt, izejot no iespējamā riska pozīcijas.!</p> <p>Info klasi</p> <ul style="list-style-type: none"> pārvaldības darbības, to rezultativitāte ir saistāmas ar iespējamām izmaksām, ieguvumiem vai zaudējumiem <p>Līdz ar to pārvaldībā ir jāpēj atšķirt :</p> <p>Info anali</p> <ul style="list-style-type: none"> ko mēs gribam pārvaldīt (kādus resursus) ? pret ko mēs gribam aizsargāt (iespējamie riski) ? cik mēs esam gatavi maksāt par aizsardzību ("risku apētille") <p>Šie procesi sākas ar to, ka ir jāpazīnās :</p> <ul style="list-style-type: none"> pārvaldāmie resursi kurās personas ir šī resursa valdītāji <p>Normatīvajos aktos tiek lietoti termini Resursu (informācijas vai tehnisko) pārzinis un turētājs, tomēr tie šo aktu īstenojot tiek attiecināti uz juridiski atbildīgā akta izpildi. Protams, visām sistēmām varam noteikt, ka par visu atbild konkrētās iestādes vadītājs, tai pašā laikā šo resursu ekspluatē fiziskās personas (iestāžu darbiniekus), kuriem atbilstoši darba pienākumu aprakstiem eksistē pienākumi un tiesības rīkoties ar šiem resursiem</p> <p>Līdz ar to tiek konceptuāli (atbilstoši ISO 2700x jēdzienam – "resource or system owner") ieviests personalizācijas princips, ieviešot resursu Vienkāršoti varam teikt :</p> <ul style="list-style-type: none"> Informācijas resursu pārzinis (iestāde) > informācijas resursu valdītājs (persona) Tehnisko resursu turētājs (iestāde) > tehnisko resursu valdītājs (persona) <p>Aizbildnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Resursu valdītājs (gan informācijas, gan tehnisko) var deleģēt daļu savu pienākumu tā saucamajiem "aizbildņiem", kurš pārņem daļu v <p>Pamatprincipi</p> <ul style="list-style-type: none"> Katrai produkcijā esošai sistēmai ir šīs sistēmas pārzinis un turētājs (iestāde) Katrai produkcijā esošai sistēmai ir šīs sistēmas informācijas resursu valdītājs un tehnisko resursu valdītājs Ja informācijas resursu valdītāji ir vairāki, tad noteicošais starp viņiem ir tas, kurš atbild par sistēmā esošo pamatpakalpojumiem tās tie Informācijas resursu valdītājs ir primārs lēmumu pieņemšanā (veto tiesības) attiecībā pret tehnisko resursu valdītāju vienam valdītājam var būt vairāki aizbildņi, kur katrs no viņiem veic konkrētu viņam deleģēto valdītāja pienākumu
Procedūras (vispārējās)	IR klasifikācijas noteikumi 19 09 2014		Info klasi	
	IS riska analizes noteikumi 19 09 2014		Info anali	
	IS lietojumprogrammatūras izmaiņu pieteikumu apstiprināšanas noteikumi 2015			

Jautājumi ?

Arnis Vārslavs

Arnis.varslavs@vraa.gov.lv

29226945